

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA ÇAVUŞOĞLU VE BİLAL ÇAVUŞOĞLU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2014/5167
Karar Tarihi	: 28/9/2016
Başkan	: Engin YILDIRIM
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Osman Alifeyyaz PAKSÜT Muammer TOPAL M. Emin KUZ
Raportör	: Özgür DUMAN
Başvurucular	: 1. Fatma ÇAVUŞOĞLU 2. Bilal ÇAVUŞOĞLU
Vekilleri	: Av. Fikri DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yasak avcılık faaliyetlerinde bulunduğu gerekçesiyle verilen idari para cezası ile mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı yapılan başvuruların reddine ilişkin sulh ceza mahkemesi kararının temyizinin mümkün olmaması ve aynı yer asliye ceza mahkemesi nezdinde öngörülen itiraz yolunun etkisiz olması nedeniyle hak arama hürriyetinin; bir başka kişiye ait olduğu hâlde aracın kabahatte kullanıldığı gerekçesiyle orantısız bir şekilde mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle de mülkiyet hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/4/2014 tarihinde Finike Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölümü Birinci Komisyonunca 29/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 1/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 27/5/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 3/6/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Antalya ili Elmalı ilçesi Yuva beldesi Yuva Yaylası Muslukbaşı mevkiinde kaçak av yapıldığı 14/9/2013 tarihinde saat 00.30 itibarıyla ihbar edilmiştir. Olay yerine giden jandarma görevlileri, aynı tarihli tutanakla başvuru Bilal Çavuşoğlu ve Ş.S. tarafından 07 LCD 77 plakalı Mazda marka 2005 model çift kabin (pick up cinsi) kamyonet kullanılarak gece far avı yöntemiyle avlanma yapıldığını, bu kişilerin avcılık belgesinin olmadığını, avlanma süresi dışında avlandıklarını, araç üzerinde yapılan kontrol sırasında başvuru Bilal Çavuşoğlu'na ait Sarsılmaz Concorde LX 12 kalibre çapında bir adet takozsuz otomatik av tüfeği ve bir adet yeni vurulmuş yaban tavşanı bulunduğunu tespit etmişlerdir.

9. Kolluk görevlileri, olay yerinde tespit edilen söz konusu araca ve Sarsılmaz Concorde LX 12 kalibre çapında bir adet otomatik av tüfeği ile vurulan bir adet yaban tavşanına el koymuşlardır.

10. Veteriner hekim tarafından düzenlenen 16/9/2013 tarihli muayene raporunda, olay yerinde ele geçirilen hayvanın iki yaşında erkek bir yaban tavşanı olduğu ve vücudundaki kurşun izlerinden hayvanın av tüfeğiyle vurulduğunu tespit edildiği belirtilmiştir.

11. El konulan Mazda marka 2005 model çift kabinli açık gri renkli kamyonet, trafik siciline başvuru Bilal Çavuşoğlu'nun eşi diğer başvuru Fatma Çavuşoğlu adına tescillidir. Araç 16/9/2013 tarihinde orman muhafaza memuru tarafından yediemin senedi düzenlenerek başvuru Bilal Çavuşoğlu'na teslim edilmiştir.

12. Orman ve Su İşleri Bakanlığı VI. Bölge Müdürlüğü Antalya Şube Müdürlüğü Korkuteli Doğa Koruma ve Millî Parklar Şefliği (Orman İdaresi) başvuru avlanma süreleri dışında avlanma kabahatinden 291 TL, avlakharda avcılık belgesi olmadan avlanma kabahatinden 437 TL, Merkezî Av Komisyonu tarafından belirlenecekler dışında ses, manyetik dalga, ışık yayan araç gereçlerle avlanma kabahatinden 217 TL ve haznesi iki fişek alacak şekilde sınırlandırılmamış otomatik, yarı otomatik, pompalı vb. yivsiz av tüfekleri ile avlanmak kabahatinden 217 TL olmak üzere toplam 1.162 TL idari para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

13. Orman İdaresi ayrıca aynı tarihte verdiği bir diğer kararla söz konusu kabahatlerin konusunu teşkil ettiği gerekçesiyle başvuru eşi Fatma Çavuşoğlu'na ait el konulan kamyonetin ve olay yerinde ele geçirilen bir adet otomatik av tüfeğinin mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar vermiştir.

14. Başvurucular 4/10/2013 tarihinde Orman İdaresince verilen idari yaptırım kararlarının iptali istemiyle Elmalı Sulh Ceza Mahkemesine başvuruda bulunmuşlardır. Sulh Ceza Mahkemesi 21/10/2013 tarihli ve 2013/310 Değişik İş sayılı kararı ile başvuru vekili tarafından ibraz edilen vekâletnamede "*Aslı gibidir*" ibarelerinin yer almaması ve vekâlet suret harcının da yatırılmamış olmaması nedenleriyle başvuruların reddine karar vermiştir.

15. Başvurucular 12/11/2013 tarihinde bu karara itiraz etmişler, Elmalı Asliye Ceza Mahkemesinin 15/11/2013 tarihli ve 2013/291 Değişik İş sayılı kararı ile vekâletnamenin suret harcının eksik olmasının şikâyetin reddini gerektirmediği belirtilerek itirazların kabulüne ve itiraza konu kararın kaldırılması ile dosyanın gereği için Mahkemeye gönderilmesine karar verilmiştir.

16. Başvuruları bu defa esastan inceleyen Elmalı Sulh Ceza Mahkemesi 10/1/2014 tarihli ve 2013/344 Değişik İş sayılı kararı ile başvuruların reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Dosya içerisindeki jandarma görevlilerinin düzenlemiş olduğu tespit tutanağı, Orman Muhafaza Memuru tarafından tutulan suç tutanağı dikkate alındığında olay günü şahısların yanlarında 4 adet av tüfeği bulunduğu halde Yuva Yayla Yolu üzerinde saat 00:30 sıralarında seyir halinde bulundukları zaman dikkate alındığında birlikte avlanmaya çıktıkları hususunda tereddüt bulunmadığı, şahısların farla yasak avlanma yapmaları için illa ki hayvan vurmalarının şart olmadığı, dosya içerisindeki bilgi ve bulgulara göre yasak avlanmanın sabit olduğu, kabahatte kullanılan aracın Bilal'in eşi Fatma'ya ait olduğu; Bilal'in gece yarısı elinde av tüfeği ile araçla dışarı çıktığında eşi olan Fatma'nın Bilal'in avlanmaya gittiğini bilmemesinin hayatın olağan akışına aykırı olması nedeniyle şahıslar hakkında verilen idari yaptırım kararlarında herhangi bir usul ve yasaya aykırılık bulunmadığından talebin reddine ... karar vermek gerekmiştir."

17. Başvurucular bu karara da itiraz etmişler, Elmalı Asliye Ceza Mahkemesinin 14/2/2014 tarihli ve 2014/50 Değişik İş sayılı kararı ile *"İncelenen dosya kapsamına, mevcut delil durumuna, Elmalı Sulh Ceza Mahkemesinin kararının dayandığı gerekçeye, gerekçede ve delillerin değerlendirilmesinde herhangi bir isabetsizlik bulunmadığından, mahkemece kurulan hükmün usul ve yasaya uygun olduğu ..."* gerekçeleriyle itirazların kesin olarak reddine karar verilmiştir.

18. Nihai karar, başvurucular vekiline 5/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

19. Öte yandan başvurucular bu karara karşı temyiz yoluna başvurmuşlar ise de Asliye Ceza Mahkemesi 11/3/2014 tarihli kararı ile temyiz yolunun kapalı olduğu gerekçesiyle başvurucuların temyiz taleplerini reddetmiştir.

20. Başvurucular 4/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

21. 1/7/2013 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu'nun "Av sezonu" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Sürüngen, kuş ve memeli av hayvanlarının sınıf ve türlerine göre eş tutma, üreme, yavru büyüme, erginleşme gibi yaşam evrelerini dikkate alarak avlanma sürelerinin başlama ve bitiş tarihleri ile populasyon durumuna göre avlanma günleri ve av miktarlarını tespit etmeye, Devlet avlakları ve genel avlaklarda bazı türlerin avını ve bazı avlaklarda avlanmayı belli bir süre yasaklamaya; il av komisyonlarının görüş ve önerileri doğrultusunda Merkez Av Komisyonu, özel avlaklar ile örnek avlaklarda ise Bakanlık yetkilidir. Nesli tehlike altında olan, nadir, hassas ve benzeri statülerde yer alan türler ile endemik ve göçmen türlerin korunması amacıyla gerekli koruma tedbirlerini almaya, bu türler için bu Kanunda adı geçen koruma alanlarını oluşturmaya ve bu alanları ekolojik ihtiyaçlarına göre

yönetmeye, doğal türlerin azalması veya nesillerinin tehlike altına girmesi durumunda yeniden yerleştirme çalışmalarının ekolojik prensiplere göre yapılmasını sağlamaya, av yasağına ilişkin esas ve usulleri tespit etmeye, avcılığın denetlenmesi ve izlenmesi çalışmalarını yapmaya ve uygulamada gerekli tedbirleri almaya Bakanlık yetkilidir.

Merkez Av Komisyonunca tespit edilen av miktarları ve avlanma süreleri dışında avlanılamaz.

... ”

22. 4915 sayılı Kanun’un “Avlanma esas ve usulleri” kenar başlıklı 6. maddesi şöyledir:

“Avlanma, avcılık belgesi ve avlanma izni almak şartıyla, yasalarla izin verilen silâh, araç ve eğitilmiş hayvanlarla, avlanma plânlarına veya Merkez Av Komisyonu kararlarına göre yapılır.

... Haznesi iki fişek alacak şekilde sınırlandırılmamış otomatik, yarı otomatik, pompalı ve henzeri yivsiz av tüfekleri ile havalı tüfek ve tabancalar avda kullanılamaz. Eğitilmiş hayvanlarla ve mücadele kapsamında kullanım yeri, şekli ve özellikleri Merkez Av Komisyonunca belirlenecekler dışında kara, hava araçları ve yüzer araçlarla, ses, manyetik dalga, ışık yayan araç ve gereçler, canlı mihre, tuzak, kapan ve diğer benzeri araç, gereç ve usullerle avlanılamaz...

... ”

23. 4915 sayılı Kanun’un “Avlanma izni” kenar başlıklı 14. maddesi şöyledir:

“Avcılık belgesi sahibi avcılar, avlanmak istedikleri av yılına ait avlanma izin ücretini Döner Sermaye İşletmesine yatırmak suretiyle avlanma izni almak zorundadırlar. Avlanma izin ücreti Bakanlıkça, hayvan gruplarına, avlanmanın il, bölge veya ülke genelinde yapılmasına göre farklı olarak tespit edilebilir. Avlanma izni bir av yılı içindir.

Avlaklarda, avcılık belgesi ve avlanma izni olmadan avlanılamaz.

... ”

24. 4915 sayılı Kanun’un “Suç ve kabahatlerin takibi” kenar başlıklı 20. maddesi şöyledir:

“Avcılığın kontrolü, av hayvanlarının korunması, av yasaklarının takibi ve bu Kanunun 19 uncu maddesi kapsamında üretim yapan yerlerin denetimi Bakanlık ve Orman Genel Müdürlüğüne yapılır. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu ile 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanunu hükümleri saklıdır.

Genel kolluk ile, av yasaklarının takibi ile görevli olan av koruma memurları ve saha bekçileri, bu Kanunda belirtilen yasaklara aykırı hareket edenleri avlanmadan men etmeye, haklarında tutanak düzenlemeye; yasaklanan fiillerin konusunu oluşturan veya bu fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen canlı veya cansız hayvanlar ve bunların türevleri ile avlanmada kullanması veya avlaklarda, pazaryeri ve ticarethanelerde bulundurulması yasak olan eşya ve vasıtalara elkoymaya ve bu amaçla yakalamaya görevli ve yetkilidir. Av yasağına aykırı hareket edenler, olay yerinde gerekli tutanaklar düzenlendikten sonra derhal serbest bırakılır. Hüviyeti tespit edilemeyenler

vakit geçirilmeksizin hüviyeti tespit edilebilecek en yakın köyün muhtar veya ihtiyar heyetine ve bunlarla da tespiti mümkün olmazsa en yakın zabıta merkezine götürülür ve Kabahatler Kanununun 40 ıncı maddesine göre işlem yapılır. Görevli memurların bulunmadığı yerlerde, kır ve köy bekçileri ile köy muhtarları da aynı yetkiyi haizdir.

... ”

25. 4915 sayılı Kanun'un "İzinsiz veya yasak yerlerde avlanma" kenar başlıklı 23. maddesi şöyledir:

"Avlamlarda izin almadan avlananlara ve Merkez Av Komisyonunca avlanmanın yasaklandığı avlamlarda avlananlara ikiyüz Türk Lirası, özel kanunlarla avlanmanın yasaklandığı sahalar ile 2 nci maddenin 11, 12 ve 13 üncü bentlerinde tanımlanan saha ve istasyonlarda avlananlara, üçyüzelli Türk Lirası idarî para cezası verilir."

26. 4915 sayılı Kanun'un "Avlanma esaslarına uymama ve belgesiz avlanma" kenar başlıklı 24. maddesi şöyledir:

"6 ncı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında sayılan zehirle avlanma hariç diğer yasaklara ve esaslara aykırı hareket edenlere her bir aykırılık için ayrı ayrı olmak üzere yüzelli Türk Lirası idarî para cezası verilir."

...

Bu Kanuna göre alınması gereken avcılık belgesini almadan avlananlara üçyüz Türk Lirası; avlanma izni olmadan avlananlara ise yüzelli Türk Lirası idarî para cezası verilir."

... ”

27. 4915 sayılı Kanun'un "Avdan men etme ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi" kenar başlıklı 28. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunla yasak edilen fiilleri işleyenler derhal avdan men edilir."

Bu Kanunun 20 nci maddesi kapsamında elkonulan av hayvanları ve türevleri ile sair eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine mahallî mülki amir tarafından karar verilir."

Mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilen cansız av hayvanları ile, avlanan hayvanlardan elde edilen ürünler ve sair eşya Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından satılarak bedeli Döner Sermaye İşletmesine gelir kaydedilir."

... ”

28. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Yaptırım türleri" kenar başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"(1) Kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir."

(2) İdarî tedbirler, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirlerdir."

29. 5326 sayılı Kanun'un "Mülkiyetin kamuya geçirilmesi" kenar başlıklı 18. maddesi şöyledir:

"(1) Kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine, ancak kanunda açık hüküm bulunan hallerde karar verilebilir."

(2) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, eşyanın;

a) Kullanılmaz hale getirilmesi,

b) Niteliğinin değiştirilmesi,

c) Ancak belli bir surette kullanılması,

Koşullarından birinin yerine getirilmesine bağlı olarak belli bir süre geciktirilebilir. Belirlenen süre zarfında koşulun yerine getirilmemesi halinde eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

(3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar kesinleşinceye kadar ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından eşyaya elkonulabileceği gibi; eşya, kişilerin muhafazasına da bırakılabilir.

(4) Eşyanın mülkiyeti, kanunda açık hüküm bulunan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşuna, aksi takdirde Devlete geçer.

(5) Eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilebilmesi için fail hakkında idarî para cezası veya başka bir idarî yaptırım kararı verilmiş olması şart değildir.

(6) Kaim değer mülkiyetinin kamuya geçirilmesine de karar verilebilir.

(7) Mülkiyeti kamuya geçirilen eşya, başka suretle değerlendirilmesi mümkün olmazsa imha edilir.

(8) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde yerine getirilir."

30. 5326 sayılı Kanun'un "Başvuru yolu" kenar başlıklı 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İdarî para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idarî yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir."

31. 5326 sayılı Kanun'un "İtiraz yolu" kenar başlıklı 29. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkemenin verdiği son karara karşı, Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir. Bu itiraz, kararın tebliği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde yapılır."

32. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Karar" kenar başlıklı 271. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ancak ilk defa merci tarafından verilen tutuklama kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 28/9/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucular, yasak avcılık yapıldığı gerekçesiyle Orman İdaresi tarafından verilen idarî para cezası ile mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı yaptıkları başvuruların Sulh Ceza Mahkemesince reddedildiğini, başvuruların reddine ilişkin bu kararın temyizinin mümkün olmadığını, aynı yer Asliye Ceza Mahkemesi

nezdinde öngörülen itiraz yolunun ise etkisiz olduğunu belirterek hak arama hürriyetinin; başvuruculardan Fatma Çavuşoğlu'na ait kamyonetin tespit edilen kabahat ile bir ilgisi de olmadığı hâlde kabahate dayalı olarak orantısız bir şekilde mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle de mülkiyet hakları ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve yeniden yargılama talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

36. Başvurucuların idari yaptırım kararlarına karşı başvurdukları Sulh Ceza Mahkemesi kararına karşı temyiz yolunun kapalı olması ve aynı yer Asliye Ceza Mahkemesi nezdinde öngörülen itiraz yolunun ise etkisiz olması nedeniyle hak arama hürriyetinin engellendiğine ilişkin şikâyetleri adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

37. Başvurucuların suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiası kapsamında ileri sürdükleri başkasına ait aracın kabahat nedeniyle mülkiyetinin kamuya geçirilmesine ilişkin şikâyetlerinin ise mülkiyetin kamuya geçirilmesi nedeniyle mevcut bir mal ve mülkten yoksun bırakma ile ilgili olduğu anlaşıldığından mülkiyet hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

38. Başvurucular, Orman İdaresi tarafından uygulanan idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarının iptali istemiyle Sulh Ceza Mahkemesine başvurduklarını ancak Sulh Ceza Mahkemesinin başvuruları reddettiğini, bu karara karşı yaptıkları itirazların da Asliye Ceza Mahkemesi tarafından reddedildiğini, temyiz yolunun kapalı olması ve itirazlar da aynı yerde görev yapan Asliye Ceza Mahkemesi tarafından karara bağlanması sebebiyle etkisiz olduğunu belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

39. Bakanlığın görüş yazısında, hâkimlerin birbirlerinden etkilendiklerine ilişkin soyut iddia dışında mahkemelerin keyfi karar verdiklerine dair somut bir olgunun da bulunmadığı bildirilmiştir.

40. Başvurucular ise cevap dilekçelerinde başvuru formundaki beyanlarını yinelemişlerdir.

41. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurusunu engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

42. Mahkemeye erişim hakkı sadece ilk derece mahkemesinde dava açma hakkını değil kişiye iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanımış ise bunlara başvurma hakkını da içerir (*Ali Altı*, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

43. Anayasa'da mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin kanunla düzenlenmesi öngörülmüştür. Buna göre

usul kanunlarının Anayasa'ya uygun olmak koşuluyla düzenlenmesi, kanun koyucunun takdirine bırakılmıştır. Anayasa'da tüm mahkeme kararlarının temyiz edilebilmesi hakkını içeren bir kurala yer verilmemiştir (*Tufan Şahin*, B. No: 2012/799, 26/3/2013, § 19). Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla bir kısım mahkeme kararlarına karşı temyiz yolunun kapalı tutulmasının anayasal hakları ihlal etmediği açıktır.

44. Başvuru konusu somut olayda, idari yaptırım kararlarının iptali istemiyle 5326 sayılı Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Sulh Ceza Mahkemesine yapılan başvuruların reddine ilişkin karara karşı 5326 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Asliye Ceza Mahkemesine itiraz edilmiştir. Dolayısıyla başvuru verilen kararı başka bir mahkemede denetleme imkânına sahiptir. Bunun ötesinde ikinci bir denetim yolunun belli gerekçelerle öngörülmemiş olması hak ihlali anlamını taşımaz. Bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 271. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca Asliye Ceza Mahkemesi tarafından bu kararın kesin olarak verilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir engel teşkil etmediği sonucuna varılmış ve başvuru konusu işlemlerde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

45. Açıklanan gerekçelerle adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına ilişkin başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

46. Başvurucular, izinsiz olarak ve yasak yöntemlerle avlanma sırasında kullanıldığı gerekçesiyle kendilerine ait kamyonetin mülkiyetinin kamuya geçirilmesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

48. Başvurucular; kamyonetin başvuru Bilal Çavuşoğlu tarafından kaçak avlanmada kullanıldığı gerekçesiyle uygulanan kabahat işlemi çerçevesinde, Orman İdaresince mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verildiğini, bu işlemin iptali istemiyle başvurdukları yargı sürecinden de bir sonuç alamadıklarını, bir suçta kullanılmayan kamyonetin ise bu eylem ile bir ilgisi olmayan başvuru Fatma Çavuşoğlu'na ait olduğunu, ayrıca izinsiz olarak bir adet tavşan avlanmasından ibaret kabahat eylemi nedeniyle aracın mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin orantısız olduğunu belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

49. Bakanlığın görüş yazısında, başvuruya konu aracın yasak avlanmada kullanılması nedeniyle araca 4915 sayılı Kanun'un 20. maddesine göre el konulduğu ve Kanun'un 28. maddesine göre mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verildiği, mahkeme kararlarının gerekçeli ve dosya içeriği ile uyumlu olduğu bildirilmiştir.

50. Anayasa'nın "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

51. Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu, bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği ve mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır (*Habibe Kalender ve diğerleri*, B. No: 2013/3845, 1/12/2015, § 38).

52. Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri; 35. maddesi ise mülkiyet hakkının sınırlandırılmasına ilişkin özel ilkeleri tespit etmektedir. Anayasa'nın 13. maddesinde yapılan düzenlemeye uygun bir şekilde 35. maddesi de mülkiyet hakkına getirilecek sınırlamaların kanunla düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Buna ek olarak 35. madde, sınırlamanın kamu yararı amacıyla yapılacağını ve mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağını belirterek toplum yararı ile kişi yararı arasında bir denge kurulması gerektiğini de ifade etmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş.*, B. No: 2014/6192, 12/11/2014, §§ 40, 41).

53. Somut olayda çözümlenmesi gereken ilk mesele "mülkiyet hakkına" yönelik bir müdahale olup olmadığını belirlemektir. Sonraki aşamalarda varlığı kabul edilen müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı, meşru amaçlara dayanıp dayanmadığı, müdahalenin amacı ve kullanılan araçlar ile başvurucuya yüklenen külfetin ölçülü olup olmadığı hususlarının tespit edilmesi gerekir.

a. Mülkün Varlığı

54. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26).

55. Trafik sicili 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen resmî sicillerden sayılırken bu sicile dayanılarak oluşturulan araç tescil belgeleri de (ruhsatname) aynı madde gereğince resmî senetlerden sayılır. Dolayısıyla belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Trafik sicili, içerdiği hususların doğruluğuna ilişkin karine teşkil eder.

56. Anayasa'nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibarıyla 4721 sayılı Kanun'da yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmadığı gibi trafik siciline tescilli araç mülkiyetinin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğine kuşku yoktur.

57. Başvuru konusu olayda, Orman İdaresince avlanma yasaklarına uyulmadığı gerekçesine dayalı olarak 4915 sayılı Kanun hükümlerine göre mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilen "07 LCD 77 plakalı Mazda marka 2005 model çift kabin kamyonetin (pick up)" trafik sicilinde başvurucu Fatma Çavuşoğlu adına tescilli olup başvurucu Bilal Çavuşoğlu'nun işlediği belirtilen kabahat eylemi çerçevesinde bu aracın mülkiyetinin kamuya geçirildiği dikkate alındığında somut başvuru bakımından Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülkiyet hakkının varlığı konusunda şüphe bulunmamaktadır.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

58. Anayasa'nın 35. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) Ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesi benzer düzenlemelerle mülkiyet hakkına yer vermiştir. Her iki düzenleme de üç kural ihtiva etmektedir. Sözleşme'nin ilk cümlesi herkese mülkünden barışçıl yararlanma hakkı verirken Anayasa, daha geniş

manada mülkiyet hakkını tanımaktadır. Düzenlemelerin ikinci cümleleri ise kişilerin hangi koşullarda mülkünden yoksun bırakılabileceğini ya da kişilere ait mülkiyetin hangi koşullarla sınırlandırılabileceğini hüküm altına almaktadır (*Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 46).

59. Her iki düzenlemenin üçüncü cümleleri ise mülkiyetin kullanımının kontrolü ya da düzenlenmesine ilişkindir. Anayasa'nın 35. maddesinin son fıkrası mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı şeklinde hakkın kullanımına ilişkin genel bir ilkeye yer verirken Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrası, devletlerin mülkiyeti kamu yararı amacıyla düzenleme, vergiler ve diğer katkılar ile cezaların tahsili konusunda gerekli gördükleri yasaları uygulama konusundaki haklarını saklı tutarak taraf devletlerin genel yarara uygun olarak "mülkiyetin kullanımını kontrol" yetkisine sahip olduğunu kabul etmektedir. Ayrıca Anayasa'nın birçok maddesi ilgili olduğu hususta devlete, mülkiyetin kullanımının kontrolü ya da mülkiyeti düzenleme yetkisi vermektedir (*Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, § 47).

60. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre ikinci ve üçüncü kurallar, mülkiyetten barişçil yararlanma ilkesi şeklinde ifade edilen birinci kuralın özel görünüm şekilleridir ve bu nedenle genel nitelikli birinci kuralın ışığı altında anlaşılmalrı gerekmektedir (*James ve diğerleri/Birleşik Krallık* [GK], B. No: 8793/79, 21/2/1986, § 37).

61. AİHM'in idari bir işlem veya ceza yargılaması neticesine bağlı olup olmadığına bakılmaksızın bir yaptırım olarak mülkiyetin kamuya geçirilmesi sonucuna yol açan müdahalelere ilişkin genel yaklaşımı bu yaptırımın, mülkten yoksun bırakmayı içerse dahi Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci paragrafı kapsamında "mülkiyetin kullanımının kontrolü" olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir (kabahatlerle ilgili olarak bkz. *Milosavljev/Sırbistan*, B. No: 15112/07, 12/6/2012, § 53; *Microintellect Ood/Bulgaristan*, B. No: 34129/03, 4/3/2014, §§ 35-37. Suçlarla ilgili olarak bkz. *Frizen/Rusya*, B. No: 52824/00, 24/3/2005, § 31; *Veits/Estonya*, B. No: 12951/11, 15/1/2015, § 70 ve *AGOSI/Birleşik Krallık*, B. No: 9118/80, 24/1/1986, § 51).

62. Başvuru konusu kamyonetin mülkiyetinin kamuya geçirilmesi, mülkten yoksun bırakmaya yol açmış ise de bu yoksun bırakma işlemi, mülkün bir kabahatte kullanıldığı gerekçesine dayalı olarak mülkiyetin kamu yararına kullanılmasının kontrolü amacıyla yapılmaktadır. Bu nedenle söz konusu kamyonetin mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin mülkiyet hakkına müdahale oluşturduğu açık olup başvurunun mülkiyetin kullanımının kontrolüne veya düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekir.

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

63. Anayasa ve Sözleşme'de yer alan ve yukarıda yer verilen üçüncü kurallar devlete, mülkiyetin kullanımı veya mülkiyetten yararlanma hakkını kontrol etme ve bu konuda düzenleme yetkisi vermektedir. Mülkiyetten yoksun bırakmaya göre daha geniş takdir yetkisi veren düzenleme veya kontrol yetkisinin kullanımında da kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük ilkelerinin gereklerinin karşılanması kural olarak aranmaktadır. Buna göre mülkiyet hakkının düzenlenmesi veya kontrol edilmesi yetkisi de kamu yararı amacıyla ve kanunla kullanılmalıdır (*Orhan Yüksel*, B. No: 2013/604, 10/12/2015, §§ 57, 58).

i. Kanunilik

64. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkına getirilecek sınırlamaların kamu yararı amacıyla ve kanunla yapılması gerektiği hüküm altına alınırken Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi mülkiyetten yoksun bırakmanın kamu yararıyla, yasada öngörülen koşullarla ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak yapılabileceğini öngörmektedir. AİHM yasada öngörülen koşulları, bir diğer ifadeyle hukukiliği geniş yorumlayarak istikrar kazanmış yargı kararlarına dayanan içtihat yoluyla geliştirilmiş ilkelerin de hukukilik şartını karşılayabildiğini kabul ederken (*Malone/Birleşik Krallık*, B. No: 8691/79, 2/8/1984, §§ 66-68) Anayasa, tüm sınırlandırmaların mutlak manada kanunla yapılacağını öngörerek Sözleşme'den daha geniş bir koruma sağlamaktadır (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31).

65. Mülkiyetin kamuya geçirilmesi, 5326 sayılı Kanun'un 18. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine ancak kanunda açık hüküm bulunan hâllerde karar verilebilir.

66. 4915 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasında ise genel kolluk ile av yasaklarının takibi ile görevli olan av koruma memurları ve saha bekçilerinin, bu Kanun'da yasaklanan fiillerin konusunu oluşturan veya bu fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen canlı veya cansız hayvanlar ve bunların türevleri ile avlanmada kullanması veya avlamlarda, pazar yeri ve ticarethanelerde bulundurulması yasak olan eşya ve vasıtalarla el koymaya ve bu amaçla yakalamaya görevli ve yetkili oldukları belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 28. maddesinin ikinci fıkrasında da bu Kanun'un 20. maddesi kapsamında el konulan av hayvanları ve türevleri ile sair eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine mahallî mülki amir tarafından karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

67. Somut olayda Orman İdaresi tarafından "avlanma süreleri dışında avcılık belgesi olmadan takozsuz otomatik tüfekle Merkezî Av Komisyonunun izni olmaksızın ışık yayan araçla avlanma (geceleyin far avı)" yapıldığı tespit edilerek yasak olduğu hâlde avlanmada kullanıldığı gerekçesiyle "ışık yayan araç" niteliğinde kabul edilen başvuru konusu kanyonetin, 5326 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile 4915 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrası, 20. maddesinin ikinci fıkrası ve 28. maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uyarınca mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiştir.

68. 4915 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasında kullanım yeri, şekli ve özellikleri Merkezî Av Komisyonunca belirlenecekler dışında kara, hava araçları ve yüzer araçlarla ses, manyetik dalga, ışık yayan araç ve gereçlerle avlanılamayacağı hükme bağlanmış; 20. maddesinin ikinci fıkrasında, avlanmada kullanması yasak olan vasıtalarla el konulabileceği ve 28. maddesinin ikinci fıkrasında da elkonulan sair eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle başvuru sahiplerinin mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin "kanunlar tarafından öngörülmü" ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

69. Müsadere ile suçta kullanılan, kullanılmak üzere hazırlanan veya suçtan meydana gelen eşyanın, mahkûmiyete rağmen suçlunun elinde bırakılmaması, suçtan gelir elde edilmemesi, ayrıca suçla ilgili veya bizatihi suç teşkil eden eşyanın ülke ekonomisi, kamu düzeni ve güvenliği ile toplum ve çevre sağlığı bakımından arz ettiği tehlikelerin önlenmesi amaçlanmıştır. Böylece suçla mücadelede caydırıcılığın

sağlanması, yeni suçların işlenmesinin önüne geçilmesi ve tehlikelilik arz eden suçla konu mülkün kullanılmasının ve dolaşımının engellenmesi hedeflenmektedir. Müsadereden farklı olarak mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar, idari nitelikte bir karardır.

70. 5326 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde de değinildiği üzere kabahatleri suç olmaktan ve ceza kanunlarının kapsamı dışına çıkarma eğiliminin bir sonucu olarak çeşitli hususlarda düzenleme getiren özel kanunlarda bazı fiiller karşılığında idari yaptırımlar öngörülmektedir. Başka bir deyişle bu fiiller, "idari suçlar" olarak tanımlanmaktadır. Haksızlık oluşturan bir fiilin suç veya kabahat olarak tanımlanmasında ise izlenen suç politikası etkili olmaktadır.

71. Anayasa'nın 56. maddesinde, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemenin devletin ve vatandaşların ödevi olduğu belirtilmiştir. Av ve yaban hayvanları ile bunların doğal yaşam ortamları da bu madde çerçevesinde korunması ve geliştirilmesi gereken doğal kaynaklardır (AYM, E.2010/51, K.2011/137, 12/10/2011).

72. 4915 sayılı Kanun da sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmaları, geliştirilmeleri, avlanmalarının kontrol altına alınması, avcılığın düzenlenmesi, av kaynaklarının millî ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesi amacıyla yönelik olarak çeşitli esaslar, önlemler, yasaklar ve yaptırımlar içermektedir (AYM, E.2005/134, K.2009/3, 8/1/2009).

73. Somut olay bakımından da Kanun'la belirlenen avlanma usul ve esasları çerçevesinde av ve yaban hayatı kaynaklarını korumak ve geliştirmek amaçlanmaktadır. Av ve yaban hayatı kaynaklarının zarar görmesine veya yok edilmesine yol açan eylem ve işlemleri önlemek için tedbirler alınması, tedbirlere ve yasaklara uymayanlar için yaptırımlar uygulanmasının kamu yararına olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Dolayısıyla yasak olduğu hâlde "ışık yayan araçla geceleyin far avı" yapılması kabahatinde kullanıldığı gerekçesiyle başvuru konusu kamyonetin mülkiyetinin kamuya geçirilmesinin meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Ölçülülük

74. Son olarak başvuruya konu aracın mülkiyetinin kamuya geçirilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale nedeniyle kamunun yararı ile başvurusunun menfaatleri arasında olması gereken adil dengenin bozulup bozulmadığı değerlendirilmelidir.

Genel İlkeler

75. Anayasa'nın 35. maddesine göre kişilerin mülkiyet hakları ancak kanunun öngördüğü usullerle ve kamu yararı gereği sınırlandırılabilir. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi gereği kişilerin mülkiyet haklarının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir.

76. Ölçülülük ilkesi "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik" öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, "gereklilik" ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, "orantılılık" ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, § 38).

77. AİHM de mülkiyet hakkına yapılan bir müdahalenin Sözleşme'ye uygunluğunu denetlerken yapılan müdahalenin kamu yararını ya da genel yararı amaçlamasının yanı sıra toplumun genel yararı ile birey haklarının korunması arasında adil bir dengenin de gözetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (*Sporrong ve Lönnroth/İsveç*, B. No: 7151/75, 72/52/75, 23/9/1982, § 69; *James ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 8793/79, 21/2/1986, § 54; *Papachelas/Yunanistan*, B. No: 31423/96, 25/3/1999, § 48; *Lithgow ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 9006/80, 9262/81, 9263/81, 9265/81, 9266/81, 9313/81, 9405/81, 8/7/1986 §§ 120, 121).

78. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin, bireyin çıkarları ile kamunun genel yararı arasında bulunması gereken adil dengeyi bozmaması gerekmektedir. Müdahalenin ölçülülüğünü değerlendirirken mahkeme, bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini ve diğer taraftan müdahalenin niteliği, başvurunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını da gözönünde tutarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (*Lavrechov/Çek Cumhuriyeti*, B. No: 57404/08, 20/6/2013, § 44).

79. AİHM'e göre Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kural olarak usule ilişkin güvenceleri içermemekle beraber kişilere, keyfi müdahalelerden korunmak amacıyla mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden bu önlemlerin yasa dışı veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin sav ve itirazlarını yetkili makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınması güvencesini kapsamaktadır (*AGOSI/Birleşik Krallık*, B. No: 9118/80, 24/1/1986, § 60; *Saccocia/Avusturya*, B. No: 69917/01, 18/12/2008, § 89; *Microintelect Ood/Bulgaristan*, § 48; *Ünspeđ Paket Servisi/Bulgaristan*, B. No: 3503/08, 13/1/2015, § 38).

80. Müsadere veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin bireyin menfaatleri ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozmaması için öncelikle suça veya kabahate konu eşyanın malikinin davranışı ile kanunun ihlali arasında uygun bir illiyet bağının olması ve "iyi niyetli" eşya malikine müsadere edilen veya mülkiyeti kamuya geçirilen eşyaları -tehlikeli olmamaları kaydıyla- geri kazanabilme olanağının tanınması veya iyi niyetli malikin bu nedenle oluşan zararının tazmin edilmesi gerekmektedir (*Bekir Yazıcı* [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 31-80).

İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

81. Mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımının ölçülü olabilmesi için Anayasa'nın 35. maddesi ile Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinde öngörülen güvencelerin sağlanmış olması gerekmektedir. Bu güvenceler kapsamında öncelikle başvurularda mülkiyetin kamuya geçirilmesinin kanuna aykırı olarak veya keyfi ya da makul olmayan şekilde uygulandığına ilişkin itirazlarını ve savunmalarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanınıp tanınmadığı değerlendirilmelidir.

82. Av ve yaban hayatı kaynaklarını korumak ve geliştirmek amacıyla izinsiz avlanma aracı olarak kullanılan eşya ve vasıtaların mülkiyetinin kamuya geçirilmesi öngörülebilir nitelikte bir yaptırımdır. Bu yaptırım, bir suç isnadına bağlı olarak ceza soruşturması ve kovuşturması sonucunda yargısal merciler tarafından veya kabahat olarak nitelendirilerek idari mercilerce uygulanabilir. Ancak mülkiyet hakkının gerçek anlamda korunması bakımından mülkiyetin kamuya geçirilmesi sonucunu doğuran yaptırıma karşı etkin bir itiraz yolunun mevcut olması gereklidir.

83. Somut olayda başvurularda, Orman İdaresi tarafından uygulanan "mülkiyetin kamuya geçirilmesi" yaptırımının iptali istemiyle 5326 sayılı Kanun'un 27.

maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 4/10/2013 tarihinde Sulh Ceza Mahkemesine başvuruda bulunmuşlardır. Sulh Ceza Mahkemesi önce 21/10/2013 tarihinde başvuru talebini usulden reddetmiş ise de bu karara itiraz edilmiş; Asliye Ceza Mahkemesince 15/11/2013 tarihinde itirazın kabul edilmesi üzerine bu defa başvuruyu esaslan inceleyen Sulh Ceza Mahkemesi 4/1/2014 tarihli kararı ile kolluk görevlilerinin tespit tutanağı, orman muhafaza memurunun kabahat tutanağı, olayın gerçekleştiği zamanın gece vakti oluşu, olay yerinde av tüfeklerinin bulunmuş olması nedenleriyle başvuru taleplerinin reddine karar vermiştir. Başvurucuların karara karşı yaptıkları itirazlar da Asliye Ceza Mahkemesinin 14/2/2014 tarihli kararı ile bu gerekçeye atıfta bulunularak reddedilmiştir.

84. Bu durumda başvuru, mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararının keyfi uygulandığı ve adil olmadığına yönelik iddialarını ve itirazlarını, yargısal merciler önünde açıklıkla ortaya koyabilmiş; başvuru iddia ve itirazları önce başvuru sırasında Sulh Ceza Mahkemesi tarafından, itiraz üzerine de Asliye Ceza Mahkemesince incelenmiş; mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım işlemi bu iddia ve itirazlar çerçevesinde yargısal merciler tarafından denetlenmiştir. Dolayısıyla başvuru, itirazlarını ve savunmalarını sorumlu makamlar önünde etkin bir biçimde ortaya koyabilme olanağının tanındığı görülmektedir.

85. Öte yandan mülkiyetten yoksun bırakma gibi ağır bir sonuca yol açan bir yaptırım bakımından başvuru davranışları ile mülkiyetten yoksun bırakmaya sebebiyet veren kabahat ya da suç eylemi arasında bir illiyet bağı olduğu ortaya konmalıdır. Başvuru Fatma Çavuşoğlu, aracın kendisine ait olduğu ve kendisi tarafından herhangi bir eylemde de kullanılmadığı hâlde eş olan diğeri başvuru tarafından kabahatte kullanıldığı gerekçesiyle mülkiyetinin kamuya geçirildiğinden yakınmaktadır. Bu itiraz, idari yaptırımın iptali istemine ilişkin başvuru sırasında da ileri sürülmüş; Sulh Ceza Mahkemesi, mülkiyeti kamuya geçirilen kamyonetin başvuru Fatma Çavuşoğlu'na ait olmakla birlikte bu başvuru, eş Bilal Çavuşoğlu'nun gece yarısı elinde av tüfeği ile araçla dışarı çıkarak avlanmaya gittiğini bilmemesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğu gerekçeleriyle bu itirazı reddetmiştir. Buna göre aracın bir kabahat eyleminde kullanıldığı yargı kararı ile sabittir. Başvuru Fatma Çavuşoğlu'nun bu aracın izinsiz avlanmada kullanılacağına dair bilgisi olduğu konusunda herhangi bir bilgi veya belge ise dosya kapsamında bulunmamaktadır. Bununla birlikte Sulh Ceza Mahkemesi değerlendirmesini, başvuru Fatma Çavuşoğlu'nun kabahati işleyen Bilal Çavuşoğlu'nun eş olduğu ve olayın gerçekleştiği zaman da gözetildiğinde bu aracın kabahatte kullanılacağına bilinmemesinin "hayatın olağan akışına göre" mümkün olmadığı gerekçesine dayandırmaktadır.

86. Yukarıda da değinildiği üzere müsadere veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin orantılı olması ve bireyin menfaatleri ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozmaması gerekmektedir (bkz. §§ 75-80). Bu kapsamda orantılılık incelemesi yapılırken müsadere veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilen eşya ile suçun maddi konusu arasında mekanik bir değer karşılaştırılması yapılması yeterli değildir. Suçun veya kabahatin hukuki ve maddi konusu, toplumdaki etkisi, faile sağladığı yarar ve mülk sahibinin kusurlu davranışının etkisi gibi hususlar da birlikte değerlendirilmelidir. Bütün bu unsurlar her somut olay bakımından ve olayın özel koşulları gözetilerek irdelenmelidir.

87. Başvuru konusu olayda, Orman İdaresi tarafından başvuru Bilal Çavuşoğlu'nun 4915 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 24. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümleri uyarınca "Merkezî Av Komisyonu tarafından belirlenenler dışında ışık yayan araçla avlanma" kabahati nedeniyle idari para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvuru konusu kamyonetin de "avda kullanılmasına izin verilmeyen vasıta" ve "ışık yayan araç" nitelendirilmeleriyle 4915 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrası, 20. maddesinin ikinci fıkrası ve 28. maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uyarınca mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilmiştir.

88. Avlanma yasakları kapsamında öngörülen ve başvuru aracının mülkiyetinin kamuya geçirilmesi sonucuna yol açan kabahatle korunan menfaat, özünde ekonomik bir nitelik taşımamaktadır. Diğer bir ifadeyle, parasal karşılığı bilinen bir taşıt ile parasal bir değer atfedilemeyecek bir kamusal menfaat arasında gerçek anlamda bir mukayese yapılması ise mümkün bulunmamaktadır. Bu durumda, izin verilmediği hâlde "geceleyin ışık yayan kara vasıtasıyla" avlanma kabahatinde kullanıldığı gerekçesiyle başvuru aracının mülkiyetinin kamuya geçirilmesi olayı bakımından kabahatin hukuki konusu ve önemi, korunan menfaat, başvuru aracının davranışları ile kabahat eylemi arasındaki illiyet bağı dikkate alındığında, başvuru aracının mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin av ve yaban hayatı kaynaklarının korunmasına ilişkin kamu yararına dayalı meşru amaç ile başvuru aracının menfaatleri arasında olması gereken adil dengeyi bozmadığı ve ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

89. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerine BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE
28/9/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ